

A Somlyóhegyre mentünk, de dombról jöttünk le

A fóti Somlyó-hegyre felmenni, nagyon egyszerű, mivel nem is hegy, csak egy domb, hiszen mindössze 287 m magas.

Az idei tanévben is elnyertük a NTP-KKT program támogatását. A Kolon-tó egykor és most címet viselő projekt keretében, 14 diákkal, akik a hatosztályos gimnázium biológia-kémia tagozatának tanulói, kezdtük meg a munkát 2015. május 13-án. A Természettudományi Múzeumban tett látogatás után, ahol az elméleti megalapozás történt, délután Fótra utaztunk. A Gödöllői dombvidék egyik gyöngyszeme, hiszen változatos geológiai múlttal rendelkezik. Van itt az északi hegylábánál löszös üledék, édesvízi mészkő, andezittufa és homokos pannon üledék. Nemcsak

a változatos alapkőzet, hanem a mikrolimatikus viszonyok is rendkívüli mozaikosságot eredményeznek a növénytakaróban. A mediterrán elterjedésű és a hegyvidéki fajok egymás szomszédságában találhatók.

Mindig különleges élmény kirándulni a zsebkendőnyi, ám annál izgalmasabb területen, de májusban talán a legszebb. A túránk során érintettük a különböző élőhelyeket, a cseres tölgyeseket, a romokban még megtalálható tatárjuharos lösztölgyeseket, amelyek valamikor az Alföld jellegzetes erdőtársulásai voltak. Néhány tíz méterre találunk itt lejtőssztyepp-rétet, ahol árvalányhaj lengedez, és fajgazdag bokorerdőket. Egy érdekes teljes parazita életmódú növényt, egy szádogót is találtunk. Ez a faj is, mint rokonai, a gyökér hancsrészébe bocsátja szívógyökereit, hogy minden tápanyagot a gazdanövénytől szívjon el. Természetesen nincs zöld színanyaga sem, hiszen nem is fotoszintetizál.

A melegkedvelő tölgyesekben ilyenkor virágzik a manna-, vagy másképpen virágos kőris. Érthető, hogy miért nem nő olyan magasra, mint rokonai, hiszen a sovány, vékony talaj nem is tenné lehetővé a nagyobb magasságot. A fák tövében, a turistaút mellett vállmagasságig nőttek a macskagyökér egyedei. Ez a dekoratív virágos növény a népi gyógy mód hívei szerint "az embereket megnyugtatja, a macskákat felizgatja". Gyökere nyugtató hatású alkaloidokat, és kellemetlen szagú valeránsavat tartalmaz, amely a kandúr macskákra nagy hatással van...

A Somlyóhegy leghíresebb élőlénye egy kicsiny boglárka-lepke faj. A főt boglárka-lepkét Fridvalszky Imre magyar természettudós írta le 1835-ben. A „Balkány aljas mezein” gyűjtötte be a faj első egyedeit a mai

Bulgáriában Szlivno mellett. Azóta több helyen is találtak példányokat. A zefír boglárkalepkének nevezett lepkefaj elnevezésekor valószínű Berzsenyi Dániel verse ihlette a természettudóst.

„Hervad már ligetünk, s díszei hullanak,

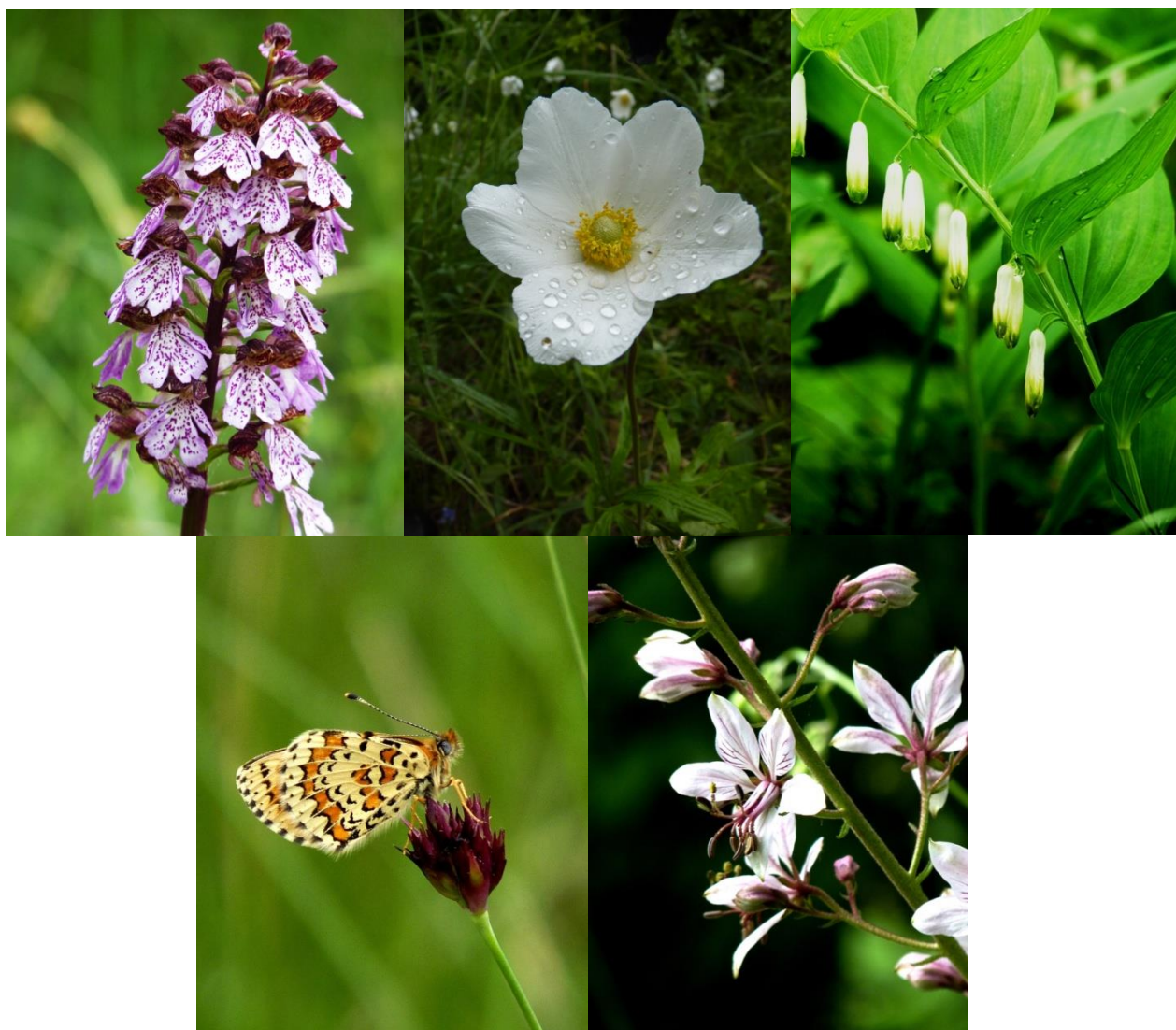
Tarlott bokrai közt sárga levél zörög.

Nincs rózsás labirynth, s balzsamos illatok

Közt nem lengedez a Zephyr.”

Berzsenyi Dániel: A közelítő tél

A lepke rövid ideig repül, csak kb. két hetet május végén, majd csúdfűfajokra helyezi petéit. Érhető a veszélyeztetettsége, hiszen tápnövény-specialista, és maga a tápnövény is viszonylag kis területen található meg. A hernyót rövid táplálkozási periódus után bizonyos hangyafajok „fogadják örökbe”, A szimbiózis mindkét fél számára előnyös kapcsolat, hiszen a hangya védi a hernyókat. A kapcsolat fakultatív előnyt jelent a lepke számára. A hernyók életben maradásának esélyét növeli meg a bolyban eltöltött időszak. A hernyó ugyanakkor olyan feromonokat termel, amivel „becsapja” a hangyát. Ha nem így lenne, azonnal elpusztítanák a hangyák a hernyókat. Az érdekes „blöff”-öt kémiai mimikriának nevezi a tudomány. A lepkék a szárazabb sztyepplejtők félig zárt, alacsonyabb füves részein találhatók.

Védett fajokat ismertünk meg, többek között: a bíboros kosbort az erdei szellőrózsát, a salamonpecsétet, a magyar szegfűvet, a nagy ezerjófűvet.

A védett területet veszélyeztető tényezőkről saját szemünkkel is meggyőződünk. A cserjésedés természetes folyamat, a fásszárúak visszaszorítása a gyepterületek védelme szempontjából fontos. A tájidegen fajok beültetése is nagyon káros, pl. az akác, az ostorfa, a bálványfa, az erdei és fekete

fenyő, valamint az ezüstfa a fajgazdagságot veszélyeztető tényezők. A tájidegen fajok cseréje ma is része a területen folyó aktív természetvédelmi tevékenységeknek.

Május végén a Csíkász tanyára költözünk az ifjú biológusokkal, hogy szakemberek segítségével betekintést nyerjenek a diákok abba a munkába, amely ma a természetvédelmi kutatásokat jelenti.

Kecskemét, 2015. május 24.

Juhász Katalin, Labancz István